

R. KNAPIK — Przewodnik geoturystyczny po Karkonoskim Parku Narodowym. Karkonoski Park Narodowy, Jelenia Góra 2008, 48 str.

W roku 2009 mija 50 lat od dnia utworzenia Karkonoskiego Parku Narodowego, co miało miejsce 16 stycznia 1959 r. Obejmujący ponad 5,5 tys. ha park objął swoim zasięgiem najwyższe, najcenniejsze przyrodniczo partie Karkonoszy oraz dwie niewielkie enklawy na Pogórzu Karkonoskim. W granicach powołanego parku narodowego znalazło się wiele zasługujących na uwagę elementów i obiektów przyrody nieożywionej, reprezentujących bogactwo struktur geologicznych, stanowisk mineralogicznych i zróżnicowanie form rzeźby terenu. Były one przedmiotem intensywnych badań naukowych, niezliczonych artykułów i wielu monografii, dostępnych jednak stosunkowo wąskiemu gronu czytelników, o odpowiednim specjalistycznym przygotowaniu. Geoturystyka (wówczas oczywiście jeszcze tak nie nazywana) raczkowała, a w działalności edukacyjnej, prowadzonej przez Karkonoski Park Narodowy, przez wiele lat eksponowane były głównie walory przyrody ożywionej. Ostatnie lata przyniosły pewne jakościowe zmiany w tym zakresie, na przykład obszerne potraktowanie dziejów Ziemi w centrum edukacyjnym Karkonoskiego Parku Narodowego. Jednak wciąż brakowało przystępnych wydawnictw na temat walorów przyrody nieożywionej parku. Z radością należy odnotować, że sytuacja ta właśnie uległa zmianie.

Rocznicą ustanowienia w Karkonoszach parku narodowego, obchodzona uroczysto dokładnie w 50 lat od tamtego wydarzenia, stała się okazją do wydania serii wydawnictw przeznaczonych dla masowego odbiorcy — turysty odwiedzającego Karkonosze. W jej skład wszedł także niewielki, bogato ilustrowany (ponad 130 rycin! — głównie fotografii, w zdecydowanej większości wykonanych przez autorkę) *Przewodnik geoturystyczny po Karkonoskim Parku Narodowym* autorstwa Rokksany Knapik — geologa i pracownika naukowego Karkonoskiego Parku Narodowego.

Książeczka składa się z dwóch części. Pierwsza przynosi ogólne informacje o budowie geologicznej i rzeźbie terenu, przybliżając równocześnie znaczenie terminów *geoturystyka* i *geostanowiska*. Autorka podkreśla w niej, że Karkonosze to nie tylko granit, ale również znacznie starsze skały metamorficzne we wschodniej części gór, a dalej krótko charakteryzuje największe osobliwości rzeźby terenu — formy utworzone przez działalność lodowców górskich, skałki oraz formy i struktury peryglacjalne.

Z punktu widzenia osoby odwiedzającej Karkonosze ważniejsza jest część druga, zawierająca opis 20 geostanowisk — konkretnych miejsc w Karkonoskim Parku Narodowym, które najlepiej ilustrują różnorodność przyrody nieożywionej i złożoność procesów, które ją kształtowały i kształtują. Wszystkie te miejsca są położone przy oznakowanych szlakach turystycznych, zatem dla każdego są dostępne.

Wśród opisanych stanowisk znajdują się wszystkie kotły polodowcowe z polskiej strony gór (Mały i Wielki Śnieżny Kocioł, Czarny Kocioł Jagniątkowski, Kocioł Wielkiego Stawu, Kocioł Małego Stawu i Kocioł Łomniczki), nisza niwalna Białego Jaru, szczytowe partie najwyższych szczytów karkonoskich — Śnieżki, Wielkiego Szyszaka, Łabskiego Szczytu i Szrenicy, wierzchowinowe zrównania Równi pod Śnieżką, dwa zgrupowania skałek — Pielgrzymy oraz Śląskie i Czeskie Kamienie, wodospady Kamieńczyka i Szklarki, granitowa kopuła Chojnika na Pogórzu Karkonoskim oraz trzy miejsca ze wschodnich Karkonoszy: Czarny Grzbiet, Sowia Dolina i Skalny Stół. Podkreślić należy, że opisane miejsca są scharakteryzowane wszechstronnie. Przykładowo, w opisie Małego Śnieżnego Kotła nie zapomniano o odsłoniętej w jego zachodniej ścianie żyłe bazaltu, a zapoznając się z pobliskim Czarnym Kotletem Jagniątkowskim dowiadujemy się także o procesach modelujących jego ściany po wytopieniu lodowca — obrywach, odpadaniu i spływach gruzowych. Z kolei opis Równi pod Śnieżką to także pretekst do zaprezentowania unikatowych subalpejskich torfowisk karkonoskich. Opisy są z konieczności krótkie i skondensowane, zawierają jednak kwintesencję tego wszystkiego, co o geologicznej i geomorfologicznej przeszłości Karkonoszy turysta wiedzieć powinien. Zamiar dotarcia nie tylko do specjalistów podkreśla zamieszczenie na końcu opracowania krótkiego słowniczka najważniejszych terminów używanych w opisach.

Podsumowując, biblioteka karkonoska wzbogaciła się o bardzo cenne opracowanie, wypełniające dotkliwą lukę w literaturze popularyzującej przyrodnicze wartości tego masywu i parku narodowego. Lektura przewodnika nie pozostawia wątpliwości, dlatego w odniesieniu do Karkonoszy podjęto starania o włączenie ich w sieć europejskich geoparków — obszarów szczególnie cennych ze względu na różnorodność dziedzictwa Ziemi.

Piotr Migoń